

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Tvrriani Societatis Iesv, Defensio Locorum S.
Scripturae. De Ecclesia Catholica, Et Eius Pastore
Episcopo Romano, B. Petri, principis Apostolorum
successore, libri duo. Aduersus nugatorias ...**

**Torres, Francisco de
Coloniae Agrippinae, 1580**

VD16 ZV 18729

Capvt V. De loco epistulae ad Ephes. sacramentum hoc magnum est, ego
aute[n]dico in Christo & Ecclesia, quomodo non ad Ecclesiam inuisibilem,
vt Antonius fingit, sed ad visibilem necessariò, sicut ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-33634

eur. Ex istis enim ministris, & ex eorum per vicariam ordinationē
 successionē constat Ecclesiæ visibilis dispositio, & forma. Deniq; sic-
 ut illud Apostoli de ecclesia columna & firmamento veritatis, non
 putasti pertinere ad Ecclesiam visibilem, quod in ea sint multi men-
 daces, vnde Calvinus hæresiarcha idem tecum sentiens, potius colū-
 nam mendacij dicendam esse aiebat, quem ego ante annos 18. libro
 primo de dogmaticis characteribus verbi Dei confutavi, sic tu, quia
 in ecclesia visibili multi peccatores sunt, & versantur, existimasti,
 quod Apostolus dixit de Ecclesia non habente maculam, aut rugam,
 aut aliquid huiusmodi, non posse ad ecclesiam visibilem referri. Sed
 quod possit, & necessario debeat, satis hætenus me demonstrasse ar-
 bitror, si tu alias scripturas habes. profer illas, vt sapientia tua om-
 nibus nota fiat. Et nos ad locum tertium à te de ecclesia electorum si-
 mili errore citatum pergamus.

CAPVT V.

De loco epistolæ ad Ephes. sacramentum hoc magnum est, ego autē
 dico in Christo & Ecclesia, quomodo non ad Ecclesiam inuisibilem,
 vt Antonius fingit, sed ad visibilem necessariò, sicut locus superior e-
 iusdem capitis pertinet. Et quomodo ecclesia visibilis interrumpi nō
 possit. Item de loco eiusdem epistolæ, ipsum dedit caput super omnē
 Ecclesiam, quomodo eum peruersè de ecclesia inuisibili interpreta-
 tus sit, item de ecclesia visibili mixta ex iustis & peccatoribus, ex ele-
 ctis, & reprobis. De Elencho sophistico Antonij, & de erratis eius in ca-
 tegorijs, de definitione Ecclesiæ, quomodo non extrinsecus, vt Anto-
 nius finxit, petita sit, & de forma ecclesiæ noui testamenti, & quæ
 sint propria Episcopi, & quomodo Episcopus non
 sit res externa Ecclesiæ, vt falso pu-
 tat Antonius.

T paulò post, inquis, mysterium hoc magnum est, de
 Christo & ecclesia. Hæc est. n. tua bella citandi scri-
 pturæ forma. Paulus igitur interpretans anagogicè,
 quod Adam dixit in persona etiam omnium coniugū,
 vt S. Asterius episcopus Amasæ in quadam sua
 Homilia ait, & erunt duo in carne vna, subiunxit, sacramentum
 hoc magnum est, ego autem dico in CHRISTO, & in Ecclesia.

Quomodo, quibus ar-
gumentis &
scripturis
probat, lo-
cum episto-
lae ad Ephe-
de ecclesia
non habentem
maculam
aut rugam,
aut aliquid
huiusmodi,
pertinere
ad ecclesia
visibilem, ei-
dem proba-
tur, quod
statim se-
quitur, sa-
cramentum
hoc magnū
est, ego autē
dico in Chri-
sto & in ec-
clesia, ad e-
andem ec-
clesiam visi-
bilem peni-
tus referri.
* Quomodo
qui dicit ec-
clesiam visi-
bilem inter-
rūpi posse,
necesse est,
dicat idem,
desponsatio-
nem verbi
Dei cum hu-
mana natu-
ra interrū-
pi posse.
† De loco
epistolae ad E-
phes. & ipsū
dedit caput
super omne
ecclesia, &c.
* Quid sit
impleri om-
nia in omni-
bus Christo.
Quam pra-
ue interpre-
tetur Anto-

Hoc tu Antoni ad Ecclesiam electorum similiter pertinere inter-
pretaris, & affirmas, sed cum Paulus de eadem ecclesia hoc dicat,
de qua proximē dixerat, ut exhiberet ipse sibi gloriosam sponsam
non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, (Illam
enim Ecclesiam verbum Dei per unionem carnis sibi desponsavit,
quam lauacro aquae in verbo vitae mundavit) quibus argumentis
& scripturis probamus, Ecclesiam illam non habentem maculam
aut rugam, Ecclesiam visibilem esse, eisdem probamus, hoc, quod se-
quitur de mysterio magno in Christo & Ecclesia desponsata, scilicet
verbo Dei, de eadē visibili Ecclesia accipiendū esse. Ex quo fit, ut si
Ecclesia visibilis, ut tu vis, interrumpi posset, desponsatio verbi cū
carne, in qua visibilis apparuit, interrūpi quoq; posset. * Veniamus i-
gitur ad quartum, & extremum locum eiusdem epistolae ad Ephes.
c. 1. & ipsum, inquit, dedit caput super omnem Ecclesiam, quae est
corpus ipsius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur,
quia Christus impleuit ecclesiam omnibus charismatibus, de plenitu-
dine enim eius accepimus omnes, ut ait Ioannes Euangelista: idcir-
co vocatur ecclesia plenitudo Christi. † Illud autem, qui adimpletur
omnia in omnibus, in patria caelesti sit, tibi enim ait Dydimus in Com-
ment. epistolae beati Ioannis primae, ca. 3. omnes venient ad scientiā
plenitudinis Christi omnia in omnibus facti. * Hoc est igitur Chri-
stum impleri omnia in omnibus; quod enim membrorum, & cor-
poris est, tribuit scriptura capiti, quod est Christus, melius ita-
que vertit interpretes vetus Latinus, quem tu Antoni corrigere vo-
luisti, qui Grace videris tibi eruditus, verbum enim patiendi est
in eo loco *πληρωμὴς*. Et sic accepit Didymus Alexandrinus. In ean-
dem sententiam dixit paulo post, c. 3. idem Apostolus. ut impleamini
in omnem plenitudinem Dei. Potui non excurrere huc: sed libenter
occasione lectorem adiuuandi obiter uti soleo. Nunc ad rem, non pos-
sum satis mirari, te ita oscitantem hallucinari, ut cum Apostolus dixe-
rit, omnia Deum patrem sub pedibus Christi filij subiecisse, & ipsū
dedisse caput super omnem Ecclesiam, tu super ecclesiam visibilem
electorum interpreteris. An non est Ecclesia etiam illa Hierusalem
caelestis? aut nulla forsitan inter utraq; differentia est? deinde, tu

conce-

concedis congregasse Apostolos ecclesiam visibilem ex multis etiam
hypocritis, fuisse enim illorum prædicationem instar Sagenæ; unde
igitur probas, ex qua scriptura, ex quibus antiquis & Ecclesiasticis
doctoribus, illam ipsam Ecclesiam visibilem, quam instar Sagenæ bo-
nos & malos pisces colligentes, congregarunt, non fuisse, & esse spon-
sam Christi? quod si nullam scripturam habes, neq. dicere potes, ex
quibus hoc didiceris, nisi ex Luthero, aut Caluino hæsiarchis, qui
te similiter sine scriptura, & sine ullo auctore deceperunt, cur aca-
demiæ, cuius te magistrum esse suspicor, cur celsitudinem Lantgra-
uij, qui tibi libros meos ad respondendum misit, & in cuius gratiam,
ut prætefers, respondisti, decipis? nos Ecclesiam visibilem ex iustis
& peccatoribus à sanctis Apostolis, & eorum successoribus congre-
gatam, & usq. ad consummationem sæculi congregandam, sponsam Chri-
sti esse, auctoritate scripturarum, & sanctorum Patrum testimonijs
satis hæcenus probauimus, quousq. tu redarguere tentes, ut magis
ac magis doctrine tuæ falsitas, & insipientia tua manifesta omnibus
fiat. Non enim dixit Apostolus, & dedit eum caput super Ecclesiam
inuisibilem electorum; aut super ecclesiam, sed super omnem Eccle-
siam. Proba igitur tu, Ecclesiam inuisibilem electorum esse omnem
Ecclesiam; quod si probare hoc non potes, cur scripturam hanc depra-
uasti, & quasi Ecclesia inuisibilis electorū esset omnis Ecclesia, ita lo-
cū interpretatus es? o cæcā & impiā temeritatē. Sed videamus, q. in
libello tuo sequuntur, post quā argumentatus es, definisse me ecclesiam
ab episcopis Apostolorū successorib. congregatā instar pisciū in sage-
nas, conclusisti nō definisse me ecclesiam electorū, alioqui inquis, definitio
erit latior definito, dicturus eras, si videri volebas aliquid dicere, igitur
nō erit definitio æqualis definito. Aut sic, latius patebit definitū
definitione, quod vetat ea regulā, quarū cognitionē nescio quo iure
tibi arrogare videris. Immō æqualis est definitio definito, neq. lati-
us est definitum definitione. Electi enim secundū Apostolicam tra-
ditionem, ut antea docuimus, non disiunguntur à peccatoribus, &
iniustis disunctione vitæ, sed sanctitatis. Et scriptura, sicut bea-
tus Aug. lib. 3. de doctrina Christiana, c. 32. ait, de vero Christi,,
corpore, & de simulato, siue de permixta Ecclesia loqui.,

nus Locum
Pauli de ec-
clesia inuisi-
bili, cū ait, i-
psū dedit
caput super
omnem ec-
clesiam.

Quomodo
ex nulla scri-
ptura, nec
vllis anti-
quorum pa-
trum testi-
monijs pro-
bet Anto-
nius, eccle-
siam visibi-
lem à S. A-
postolis cō-
gregatā nō
esse spōsam
Christi.

Quomodo
Antonius
pe sime in-
interpretā.
do locū A-
postoli, ec-
clesiam in-
uisibilem ele-
ctorum fe-
cit omnem
ecclesiam.

De ecclesia
permixta.

tur, nunc de his, nunc de illis tanquam vnum sit vtro-
rumque corpus propter temporalem commixtionem,
& communionē sacramentorū, & subiungit, ad hoc per-
tinet in Canticis Canticorum, fusca sum, vt tabernacula
Cedar, speciosa sum, vt pelles Salomonis. Hoc dicit eccle-
sia visibilis permixta, vna sponsa, & non duplex, vna in-
quam cōmunionē visibili sacramentorū, quæ definitur.

Quomodo
in vno &
eodem loco
Antonius &
scripturam
neget; & au-
thoritati Au-
gustini suā
præferat.

Eat nunc Antonius, & vno in loco neget scripturā; & auctoritati
Augustini suā anteponat. Idē observauit Eusebius Cesar. in erudi-
tissimis Comm. in Psal. psalmo 39. vt cū tres pueri, inquit, orantes
dicebant, peccauimus, iniquē egimus, & recessimus à mandatis tuis,
& non seruauimus iustificationes tuas, &c. & paulò post, ἀλλ' οὐδ' ἑ-

ἐκ τελείων πᾶσα σωθήσκειν ἡ τῆς θεῆς ἐκκλησία, ἀλλ' ἐκ τῶν ῥασιώνη συζων-
τας, & τὸ ἀνθρώπινον βίον ἀσπαζομένους, & ἡδοναῖς δαλνέειν ἀρπαζέμενους, ἐπειδὴ ἐν
ᾧ σῶμα, ὡς δὲ ἐνός προσώπου & ταῦτα κακὰ ἐνα προφέρεται, alioqui, in-
quit, neq; tota ecclesia Dei cōstat ex perfectis, imò habet eos, qui ne-
gligenter & remisse viuunt, & voluptatib; seruiunt, & quia est v-

nū corpus ecclesia, tanquā ex vna persona hæc, & illa profert. Re-
citamus, quæ adiungis, ais Præterea, (me dicis) hanc congrega-
tionē esse fidelium, quæ dictio non minus etiā fuit explican-
da. Iam. n. confecimus in definitione Ecclesiæ visibilis, fi-
deles intelligi non solos electos, sed eos oēs, qui verā reli-
gionē profitentur; at vera religio postulat puritatē doctri-
næ, sincerā sacramentorū administrationē, rectā inuoca-
tionem nominis Dei, & cætera eiusmodi, quæ sunt ad ve-
ram religionem constituendam necessaria. Deinde adiū-
gis, ex quo efficitur, ijs omnibus deficientib; non posse dici
ecclesiā, quia eiusmodi congregatio non erit fidelium con-
gregatio, id est eorum, qui profitentur veram religionem.

Quomodo
Antonius
tanquā bo-
nus dialecti-
cus ex sum-
ptis nō con-
cessis, nec à
se probatis

Quomodo probasti ea omnia deficere, q̄ dicis? aut si nō probasti, neq;
nos vnquā dabimus, quid ex sumptis, & nō concessis, nec à te proba-
tis, efficere te cōtra ecclesiæ definitionē putas? estne hoc more diale-
cticorū cōcludere? an potius fūditus ista ignorare? dices fortasse, vt
Andreas cōdiscipul⁹ tuus solet, luce meridiana hoc, q̄ dicis, clarius
esse,

esse. Cui ego sæpè illud obieci, q. Aug. Parmeniano, dicis, & non probas, q. tibi quoq. identidè obijciendū erit. Ego verò nō posse esse puritatē doctrinæ nisi in ecclesia catholica visibili, dixi, & probavi tū in duob. libris meis cōtra capita prioris disputationis Andreae Freyhubij, tū copiosius in alteris duobus cōtra capita posterioris disputationis eiusdē, qui ad vos propediē p̄ficiscuntur, nisi iā p̄fecti sunt. Ecclesiā verò electorū nō posse nisi in Ecclesia visibili catholica cōsistere, satis demonstratū est hactenus, & adhuc demonstrabitur. Sequitur in tuo libello, ita facilè cōcludimus, falsū esse, qd' initio dixisti, ecclesiam fuisse ante prophetiā & Apostolicā doctrinā, i. ante verbū Dei ab hominib. receptū. Conclufisti, ut aiebas, Ecclesiā, quā definio, non esse cōgregationē fidelīū, quia illa omnia, q. numerasti, dixisti deficere, rursus sumis, q. prius male negaveras, scilicet ecclesiā, quā definio, esse cōgregationē fidelīū, ut meredarguas: ex eo. n. dicis effici, falsū esse, q. initio dixi, ecclesiā fuisse ante prophetiā, & Apostolicā doctrinā, sic. n. argumentaris, si ecclesia est cōgregatio fidelīū, & fideles dici nō possunt absq. fide, neq. fides potest absq. verbo Dei cōsistere, est igitur verbū Dei prius ecclesia. Est ne hoc dialectici, & leges disputadi sciētis, ut in me dicis, q. prius argumentando sustulisti, cōtinuò rursus ad redarguendū sumere, & leges elenchi nō servare? est. n. elenchus cōtradictio eiusdē & vnius, non nominis, sed rei, & nominis nō æquivoci, sed eiusdē, & secundū idem, cū reliquis, quæ te credo nō ignorare. ego in meo libro pagina 2. quā tu notasti, sic scripsi, prius fuisse Ecclesiā Dei, quā allata esset, p̄phetia, hoc tu sic interpretatus es pagina 7. id est, ante verbū Dei ab hominib. receptū. An videbatur tibi idē esse dicere ante prophetiā, siue ante verbū prophetiā, & dicere ante verbū Dei? quid magis fatū dici potest? aut si nō putabas idē esse, & sciebas, posse esse verbū Dei nō prophetiā, cur sic fallaciter cōclufisti? cū Apost. dixit in epist. ad Rō. fides ex auditu est. i. ex revelatione (q. in Scriptura dicitur audit, ut p̄pheta Abacuc, audiui auditū tuū, & timui, & Esaias, quis credidit auditui nostro? i. revelatiōi nobis factæ, sic. n. Cyrill. interpretatur) audit? aut per verbū Dei, an tu omnino prophetiā verbū intelligis? nō credo, dices, separas igitur verbū dei à p̄phetia, quia, & si ōnis p̄phetia verbū Dei est, nō tamē retro cōmeat, ut omnis

argumentationē suam
concludat.

Elenchus sophisticus
Antonij Sadeelis.

Locus Apostoli, fides
ex auditu
est. &c.

Quid differant, & quo modo verbum Dei, & prophetia.

verbum Dei sit propheticum. Cur igitur sic mendose, & imperite interpretatus es? & ita sophisticè conclusisti? cum Deus fidem inspirat, & quid credendum sit, reuelat, an non loqui potest in corde sine prophetia? aut tu de prophetia necessario accipiendum esse contendas, quod David dixit in Psal. audiam, quid loquatur in me Dominus? & Oseas, & loquar, inquit, ad cor eius? scio ex posteriori disputatione Andreae Freyhubij mutuatum te esse hoc mendacium. Quem ego denuò confutavi. Et te in eo. Deinde adiungit iste bellus disputator, quod si ad leges recte disputandi respexisses, vidisses ecclesiam referri ad verbum Dei, tanquam τὸ μέτρον πρὸς τὸ μέτρον, hoc autem esse prius illo. Miror, si academiam tuam in-

Quomodo Antonius, qui leges recte disputat, ca- tegorias ignorare videtur.

sciriæ tuæ non pudeat. Dic bone dialectice, quomodo mensura, si dicitur ad aliquid, esse potest prior mensuratio? videris ignorare categorias, qui te putas leges recte disputandi scire. Tradit tuus Aristoteles τὰ πρὸς π, esse natura simul, & licet non in omnibus, inquit, videtur esse verum, simul esse natura, ut in scibili, & scientia, in sensibili, & sensu; scibile enim si interimatur, interimitur scientia, quæ non potest esse nullius rei; interempta scientia non simul interemptum est scibile, similiter in sensibili & sensu, & in ijs, quæ eiusmodi sunt, quale est tuum μέτρον, & μέτρον, id est, mensurabile, & mensura. Potest enim esse res aliqua mensurabilis, cuius non sit

August. in libro x. categoriarum.

inuenta mensura; sicut potest esse scibilis & non inuenta scientia, ut tetragonismus, siue quadratura circuli, tamen quia quod ad aliquid dictum est, non potest esse sine eo, cuius esse dicitur, & omnia, quæ sunt, aut naturali potentia esse dicuntur, aut actu; scibili in ipso ortu naturæ scientia sociata est; simul enim ut scibile esse cæpit, scientiam sui habuit, licet non esset actu demonstrata. Similiter, mensura simul natura est cum eo, cuius esse dicitur, & ad quod refertur. Hactenus de mensurabili, & mensura, nunc dicamus de verbo Dei, quod voluisti esse μέτρον relatum πρὸς τὸ μέτρον, & id-

Aliud erratum Antonij in categorias.

eo esse prius quàm Ecclesiam. Hoc est aliud simile in categorias erratum. Hic enim verbum Dei locutionem Dei significat, quæ cum sit emanatio Dei ad creaturam, quæ πρὸς & à Dionysio Areopagita vocatur, & ad Dei providentiam pertinet, necesse est

est, ut sit habitudo media inter emanantem, & (ut ita dicam) emanatum; ut operatio inter operantem, & opus, quæ simul natura cum illis est. quare si verbum Dei, est mensura Ecclesiæ, tanquam mensurati, ut ponis, necesse est, ut sit simul natura cum mensurante, & mensurato, quorum est habitudo intermedia. Pergamus ulterius. Sequitur, porro (inquis) in tua definitione, fideles esse in nomi-
ne Christi congregandos ex hoc Matthæi loco. c. 18. & 1. Cor. 5. vobis, & meo spiritu congregatis, verum Christus, illic loquitur, &c. Hic tu, quia elabi aliter non potes, futili, & vana cavillatione eludis, quod ex antecedentibus, & consequentibus in loco Matthæi, c. 18. collato loco Pauli 1. Corinth. c. 5. argumentor, & dicis videre te perperam, fidelium congregationem, id est, cœtum ad actum ipsum congregationis me restringere, πόνειπ cum οὐσία confundentem, atque ita longè me resili-
re à suscepta Ecclesiæ definitione, illic enim, inquis, Christus proponit, non quid faciat Ecclesiam, sed quid ipsa Ecclesia faciat. Quomodo ego restrinxi congregationem ad actum ipsum congregationis, cum Ecclesiam definiui, qui in ipsa pagina 10. quàm tu notasti, sic scripsi, quia verò Ecclesia cœtus est, & congregatio fidelium, & cœt. An non dixi satis apertè, Ecclesiam, quàm definitio, cœtum esse? & idem duobus verbis à me dici, cum dico, cœtus & congregatio fidelium? imò tu ipse sic interpretatus es, cū ais videre te perperam fidelium congregationem, id est, cœtum, &c. si videbas me restringere congregationem ad actum ipsum congregationis, cur addidisti gratia interpretandi, id est, cœtum? Iamne sentis tuis te verbis captum esse? ego hoc verbo congregationis sic usus sum, ut consuetudo familiaris quotidiani sermonis utitur, ut cū dicimus vulgo, ille, aut ille nō venit, non fuit in congregatione, id est, inter congregatos, in ipso inquā cœtu, & ne quis aliter acciperet, ut tu nunc, adiunxi, ut omnem calumniam effugerem, cœtum ad congregationem, & dixi non congregationem solum, sed utrunq, cœtum, & congregationem. Sed neq, sic effugere potui. Quia neq, vides, neq, sentis, quid dicas. Cum sis ex numero eorum, quos Apost. ait in epistola priore ad Timoth. conuersos esse in vaniloquium volentes esse le-

Quomodo
Antonius
suis verbis
captus sit.

gis doctores, non intelligentes, neq. quæ loquuntur, neq. de quibus affirmant. Tu dicis non doceri in hoc loco euangelij, quid faciat ecclesiam; sed quid ipsa ecclesia faciat; proba, quod dicis, ne, ut ille apud Augustinum, dicere & non probare videaris. Ego verò probavi, quod dixi, ex antecedentibus & ex consequentibus, & ex loco Pauli, & loco Clementis de constitutionibus Apostolorum, & loco Matthæi superiore, c. 16. Quæ tu quia refellere non potuisti, ferè omnia
 » callide dissimulasti. Sequitur, Postremò dicis, eos demum con-
 » gregari in nomine Christi, quos Episcopus cōgregauerit;
 » atque ita, ut Ecclesiæ, quæ vna Catholica est, & præposito
 » eius adhæreant, horumq. esse, & dici ecclesiā. Atqui Tur-
 » riane est *ἀνάκλησις*, in definiendo lōge maxima, petere veram
 » definitionem ex rebus externis, ut ab instrumētali causa,
 » nempe ab Episcopis ecclesiā congregantibus, non autē ab
 » ipsa rei definitæ substantia. Non est Antoni, mea *ἀνάκλησις*, sed tua
 » *ἀνάκλησις*, quia verbis Græcis declaris. Ego enim ex ipsa rei substan-
 » tia, id est, ex dispositione ecclesiæ noui testamenti, quæ dispositio est
 » forma eius & substantia, definitionē petui. Explicauit hoc vberius in
 » libris meis posterioribus contra capita posterioris disputationis An-
 » dreæ Cōmithonis tui; sed dicendū est tibi aliquid strictim, ut intel-
 » ligas, non ex rebus externis peti definitionē. Est quidem substantia
 » ecclesiæ, quæ vna est, & quæ ab initio cœpta est congregari, sicut ait
 » propheta, memento domine congregationis tuæ, quam possedisti, sine
 » congregasti, ut Origenes legit, ab initio, est inquā substantia ecclesiæ
 » vnus spiritus fidei colentiū Deū, sicut Apost. in epist. 2. ad Cor. ait,
 » habentes eundē spiritū fidei, & nos credimus, propter quod & loqui-
 » mur. Alia tamen fuit dispositio ecclesiæ in lege naturæ, alia in lege
 » vetere, alia in lege noui testamenti. Ecclesiā enim noui testamenti i-
 » ta disposuit Christus, ut daret ei, sicut Apost. ait, quosdā quidē A-
 » postolos; quosdā autē Prophetas; alios autē Euangelistas; alios autem
 » pastores & doctores ad consummationē Sanctorū in opus ministerij
 » in ædificationē corporis Christi, vnde necesse est, secundū dispositio-
 » nem ecclesiæ à Christo institutā, & relictā, esse in ecclesia nunc alios,
 » qui Apostolis *vicaria* ordinatione, sicut B. Cyprianus loquitur, suc-
 » cedant;

Demonstra-
 tio contra
 Antonium,
 quomodo
 non ex ex-
 ternis, ut il-
 le cauilla-
 tur, sed ex i-
 psa rei sub-
 stantia defi-
 nitio eccle-
 siæ ducta
 est.

Quæ sit dis-
 positio &
 forma eccle-
 siæ noui te-
 stamenti

cedant; alios, qui Prophetis; alios, qui Euangelistis; alios, qui pasto-
ribus, & qui doctoribus, ut in libris de hierarchicis ordinationibus
à nobis explicatū est, quia semper aedificatur corpus Christi, quod
est Ecclesia; nec unquam intermittitur, aut interruptitur nec in-
terrupti potest in Ecclesia catholica opus ministerij in consumma-
tionem sanctorū, qui est finis Ecclesiasticae hierarchiae. In hac Ec-
clesia noui testamenti aperuit Christus fontē baptismatis à Zacha-
ria, & alijs Prophetis prænunciatū, & promissum, & mysteria cor-
poris, & sanguinis, & reliqua sacramenta posuit. Hec dispositio, &
forma nouae Ecclesiae perfecta & omnibus numeris absoluta, quae nō
est unquā amplius mutanda, ut forma veteris Ecclesiae Mosaicae
mutata est, ad essentia ecclesiae, quae eadem numero à principio per-
manet, accessit, quae facit, ut sit non quidem Ecclesia, quae iā antea
erat, sed ecclesia noui testamenti, siue Ecclesia renouata. Haec igitur
dispositio Ecclesiae Apostolicae externa est ecclesiae simpliciter: non
enim constituit tanquam differentia, unde sumitur forma, ecclesiam
simpliciter, sed ecclesiam Apostolicam; sicut dispositio ligni in ianua
infra, vel supra, forma est liminis, sicut ait tuus Arist. in lib. 8. de
prima philosophia, quae externa est ligno, quod prius erat; sed non
limini; immo est substantia eius, limen enim est, inquit philosophus,
lignum sic situm. Episcopus igitur, qui dispositioni ecclesiae Aposto-
licae noui testamenti praest, episcopi enim propriū est iudicare in
ecclesia, interpretari, consecrare, ut in eorum ordinatione promulga-
tur, & praedicare Euangelium, ipse est, qui, ut Apostolica constitu-
tio in libro Clementis Rom. viij. ait, praest potestati remittendi pec-
cata, soluendi omne vinculum, dandi sortes ministerij Ecclesiastici, &
offerendi sacrificium, quae enim ex his presbyteri facere possunt, si-
ne permissu, & concessu Episcopi facere eis non licet, ut est canone
Apostolorum caueum. Et potestas Episcopi, inquit Dionys. Areo-
pag. in eccl. hier. ca. 9. in omnibus ordinibus qui infra eum sunt, ver-
satur, & operatur; & quaedam ipsi reseruauit diuina constitutio, ut
ipse ἀντὶ πάντων, id est, per seipsum, & non per alios, ea operetur; sed
de his non est copiosius differendi locus, eo spectant haec pauca, ut
intelligas Antoni, si tamen credere volueris: sicut enim dixit:

Quz sint po-
pria episco-
pi, qui dis-
positioni ec-
clesiae noui
testamenti
praest.

Quomodo
Episcopus
non sit res
externa ec-
clesiæ, ut fal-
so putat An-
tonius.

Quomodo
Antonius
peruere, &
præpostere
faciat, qui
vult conclu-
dere ignotum
& contro-
uersum ex
æque igno-
to, & con-
trouerso.

Velle osten-
dere, quod
non est no-
tum, per id,
quod æque
non est no-

Esaias, cū vellet de mysterio partus virginis prophetare nisi credideritis, non intelligetis, sic enim est apud LXX. eo inquam, pertinent ut intelligas, quomodo Episcopus, cuius est congregare ecclesiam, & ei præesse, non est res externa, Ecclesiæ quam definimus, ut tu falso putas, & dicis. sed potius intima; differetia enim vltima, ex qua sumitur forma ecclesiæ noui testamenti, est talis dispositio à Christo instituta, & ab Apostolis sanctis tradita, & per cunctum orbem prædicata, cui dispositioni, quia Episcopus præest, & tota ex eo pendet, & eam in se continet, ita ut, sicut B. Cyprianus ait, hac ratione ἡ ἐκκλησία ἐστὶν ἐν τῷ ἐπίσκοπῳ, & Episcopus in ecclesia; idcirco in Episcopo continetur differentia vltima, quæ est forma & substantia Ecclesiæ nouæ, ita fit, ut cum dicimus, sicut Cyprianus dixit, ecclesiam definiens, ecclesia est plebs fidelium Episcopo suo catholico scilicet adherens, perinde sit, ut si dicatur, Ecclesia est plebs fidelium, talem habens à Christo dispositionem, cuius dispositionis caput est Episcopus, qui eam in se potestate continet, hæcenus
de ἀπὸ τῆς τῆς, simul & ἀπὸ τῆς δια. Quod verò notasti, præpostere dictum à me esse, eos congregari in Christi nomine, qui ab Episcopo congregantur, cum potius dicendum sit, eos demum legitime ab Episcopis, id est, ab Ecclesiæ ministris congregari, qui in nomine Christi congregantur. Immo tu peruerse facis, qui præpostere vis concludere ignotum, & controuersum ex æque ignoto, & controuerso: æque enim ignotum est, quis congreget in nomine Christi, ut est ignotum, quis minister legitime congreget, & qui alterutrum scit, aut ignorat; utrumque scit, aut ignorat. Qui scit, inquā, quod quis legitime congregat, scit etiam, quod in nomine Christi congregat; & si illud non scit, nec hoc scit, & vicissim, qui scit, quod quis in nomine Christi congregat, simul scit, quod idem legitime congregat, & qui illud nescit, & hoc item nescit. Quare sicut ius Aristoteles in 2. libro de physicis dixit, ostendere, quæ manifesta sunt per ea, quæ non sunt manifesta, hominis esse, qui nequit, quod est per se notum, & id, quod non est per se notum discernere, sic dicendum est, dum est nunc velle ostendere, quod non est notum, per id, quod æque non est notum, hominis esse, qui nequit discernere notum à non noto,

noto, & uterq; similis est, ut idem philosophus ibidem ait, cæco de coloribus disputanti, quem necesse est, inquit, de nominibus loqui, nihil autem in re intelligere. Verumq; tibi accidit bone Antoni. Dic enim nobis, si potes, unde didicisti, cum aliquid ostendendum est, ut quod minus dignum est, à digniore pendeat, si quod dignius est, obscurius est? Ego igitur, ut præposterum, quod mihi siue malitiose, siue ignoranter obiecisti, in te retorqueam, ad ostendendum, quinam nomine Christi congregentur, quod nunc quærimus, & quod ipsi vobis iniuste attribuitis, sumpsi quod notissimum in ecclesia Catholica est, Episcopos dico, quos Christus successores Apostolorum esse voluit, & in ecclesia usque ad consummationem sæculi posuit, & quos ita conspicuos, & illustres in ecclesia per cunctum orbem diffusa esse voluit, ut essent ad instar ciuitatis supra montem posite, & lucernæ super candelabrum; sicut de sanctis Apostolis in Euangelio suo Dominus Iesus dixit, quorum sunt, ut dixi, successores. Neq; verò, si non succedant in sanctitate, hoc enim exprobrare, & urgere soletis, continuo non successerint in potestate, aut minus eis parendum in Christo erit. Etenim, si non sic vixerint, & sic luceat lux eorum coram hominibus, ut videant opera eorum bona, & glorificent patrem, qui in celis est, ut Dominus eis præcepit. pœnas eius & supplicium à Iudice propositum est: sic enim & illis, & in eis omnibus magistris ecclesie dixit paulo post, qui ergo soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum, quod perinde est, ut Phocius Constantinopolitanus in scholijs suis in Mattheum, ait, ac si diceret, tu mandata tanquam minima, & vilia contemnis; at ego te propter contemptum eorum, vilem, & contemptum efficiam coram angelis & hominibus in regno cælorum: sicut tu contemnis in terra, & coram paucis hominibus. Cum autem ait, minimus vocabitur, constat, inquit, extremum supplicium significari, exterioresq; tenebras, & ignem; infra minimum enim nihil est minus; sic æternum supplicium illud summum est, & extremum; hætenus Phocius. si igitur mali fuerint episcopi, non sunt à te bone Antoni, aut ab ullo infra eos iudicandi, docuit vos hoc Dominus in Euangelio, si audire cum vultis, cum ait, super cathedram Moysi sederunt

tum, hominis esse, qui nequit discernere notum à non noto. Quomodo Antonius similis sit cæco iudicanti de coloribus.

Locus Evangelij, qui soluerit vnum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus, &c.

Scribe & Pharisei; omnia ergo, quaecumque dixerint vobis, servate, & facite; secundum opera vero illorum nolite facere; dicunt enim, et non faciunt. Illos Scribas & Phariseos dicit, quibus dabat Deus de spiritu, id est, de potestate Moysis, quam vocat cathedram, qui succedebant illis 70. quos Moyses iussu Dei elegit Numer. c. xj. nec enim illis tantum, qui tunc fuerunt electi, illam potestatem impartivit Deus, sed etiam absentibus, id est, successoris postea; sicut scriptum est in Deut. c. 29. hoc, inquit, pactum, quod serio, & confirmo non tantum vobis, sed absentibus. Scribit Clemens libro 4. Historiarum, dixisse Petrum in sermone, quem fecit in ordinatione Zachari Episcopi Cesarea, Episcopum vestrum audite, καὶ μὴν πᾶσαν αὐτῷ ἀπονεμόντες μὴ κάμντε, ἰδότες ὅτι τῇ προφάσει τῇ πρὸς αὐτὸν εἰς χριστὸν φέρεται, ἀπὸ δὲ χριστοῦ εἰς θεὸν ἀναφέρεται, καὶ τῷ προεγγεγραπῇ πολυπλασίως ἀποδίδεται, θρόνον οὖν χριστοῦ μῆστε, ὅτι καὶ μωυσίως καθίδραν μὲν ἐκελεύθητε, καὶ οἱ προκαθήμενοι ἀμαρτωλοὶ νομιζόντες, interpretemur latine, neque vos, inquit, pigeat omnem honorem ei adhibere. gnari, quem honorem ei tribuitis, Christo tribui; & à Christo in Deum referri. Qui ei obculerit aliquid, multiplicatè remunerabitur, sedem igitur Christi honorate; siquidem & Moysis Cathedra honorare iussu estis, quamvis qui sederent, peccatores esse existimarentur. Episcopi igitur qualescunque sint, si fidem beati Petri profitentur, & ei adherent in successore eius, quod necesse est notum omnibus, & publicum esse, Catholici sunt; & talium episcoporum fides annunciat in uniuersa terra; & quandiu sic sunt, certum est, eos ecclesiam congregare in nomine Christi, quia potestatem eis datam in verbo Domini per sacram & canonicam ordinationem, non potest prauitas morum irritam facere; certum inquam est, quandiu adherent Petro, pro quo, ne deficeret fides eius, Christus Deum patrem rogauit, catholicos esse, & Euangelium, quod praedicant, ad quod Ecclesias suas conuocant, collatum iam esse cum Petro, ne in vanum currant, aut cucurrerint, sicut Paulus fecit, & scripsit. Hoc est, quod doles Antoni, & quod te vrit, & vret verius in inferno, nisi ad deum per poenitentiam redeas, quod episcopos non potestis ostendere, qui Ecclesias apud vos conuocent, vestros enim pastores, quos vocatis, & ministros, siue

siue superintendentes non esse episcopos, vel vos ipsi testes estis, qui nec sic quidem unquam ausi estis eos appellare. Quod ego consilio & providentia Dei factum esse interpretor; ut sitis ἀποκατάξειτοι, id est, vestro iudicio condemnati, ut Apostolus de omnibus hæreticis pronuntiavit. Iam ne sentis Antoni, quàm præposterè, et quàm peruerse tuum præposterum mihi affinxeris? ego à notissimo ad non notum tibi descendi, tu ab æqualiter obscuro in obscurum, ut antea docui.

CAPVT VI.

De potestate Episcopis data conuocandi ecclesiam, & ex ea eiiciendi tandem ab Antonio concessa, & de ea, quod assumpsit falsum, non cōgregare episcopos Romanos ecclesiā, ad concludendū falsum, nō esse Pontifices Romanos successores Apostolorū, & de iudicio, quod contra scripturam de Pontifice faciunt sine villo Dei metu. & quare liceat nobis hæreticos iudicare, & conuicijs in eos propter Euangelium nō parcere, & quomodo Pontifex cōgreget in vniuerso mundo ecclesiā. Et de euangelio Lutheri vbi fructificet, & crescat.

Accedis tandem ad locum Marthæi, ex quo, aiebam ipse facile intelligi episcopos esse, quibus potestatem congregandi Ecclesiam Dominus dedisset. Repetam iterum, quia tu more tuo semper mutila, & decurtata recitas, cum ergo dixit Dominus, si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & publicanus, qui essent, quibus hanc potestatem excommunicandi daret, statim docuit subiungens Amen dico vobis, quæcunq; ligaueritis super terrā, erunt ligata & in cælo; & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. Hec ego, mendaciū ergo est, quod ais, me omittere eā ἀντιδεδίπ, quæ est, inquis, in contextu nempe ligandi & soluendi; & aliam inuehere τὴν λόγῳ. Ego enim, ut nunc tandem vides, hanc tuam ἀντιδεδίπ non omisi, nec aliam inuexi, ut tuo verbo utar. Subiunxi postea, Apostolis enim hoc dixit, qui quidē, quia morte, sicut Apostolus ait, permanere prohibebantur, id ipsum dictum voluit ijs, qui sanctis Apostolis vicaria ordinatione successerunt, qui sunt Episcopi. Quibus autem hanc potestatem eiiciendi ex Ecclesia in nomine suo dedit, eisdem quoque, ut ratio consequentiæ postulat, & quidem prius

Antonius
in menda-
cio manife-
sto deprehē-
sus.